

УДК 317. 18. 78

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-274-279

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович –

старший викладач кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-7233>

e-mail: yrasivokon@ukr.net

ПЕЧЕНЕНКО Максим Валерійович –

Заслужений діяч мистецтв України,
викладач кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка,

художній керівник та головний балетмейстер
народного хореографічного ансамблю «Світанок»
(м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2041-6727>

e-mail: svit-tanok@ukr.net

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КЛАСИЧНОГО ТА НАРОДНОГО ТАНЦІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті автори розглядають взаємозв'язок класичного та народного танців у професійній підготовці майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

Однією з основних умов якісної підготовки фахівця-хореографа у закладах вищої освіти є оволодіння ним теоретичними та методичними основами класичного танцю, бо саме ця дисципліна є базою для подальшого опанування усіма іншими видами хореографічного мистецтва: народно-сценічним, бальним, спортивним, сучасним та іншими.

На думку авторів, екзерсис класичного танцю – це відшліфована, ідеальна і універсальна система вправ і комбінацій, створена в процесі тривалого хореографічного досвіду, усі елементи якого пройшовши природній відбір, увійшли до складу екзерсису, як дійсно необхідні вправи, які найбільш конкретно і цілеспрямовано розвивають і тренують психофізичний апарат танцівника.

Автори вважають, що засвоєння танцювальної техніки класичного танцю формує основи виразності руху, створює пластичний фундамент, який в свою чергу надає можливість танцівнику гармонійно розвивати свій руховий апарат, підпорядковуючи навчання вдосконаленню пластично-художніх можливостей організму, а основою виразності класичного танцю є рухи, запозичені з народних і побутових танців.

На думку авторів, одним з найцікавіших аспектів взаємного мистецтва синтезу є поєднання класичного танцю з народним. Балетмейстери, запозичуючи рухи, жести, пози чи окремі елементи класичного танцю, ускладнюють їх, творчо осмислюють, надають їм нової форми та манери виконання і деякі класичні рухи в більш-менш зміненому вигляді разом з іншими знову увійшли в лексику народно-сценічного танцю.

Творче взаємозбагачення класичного та народного танцю розширює межі пластичної мови, надає їй багатоплановості і у цьому процесі значну роль відіграє не лише кількість, а і якість, стилістична обумовленість трансформації структурних частин того чи іншого руху з арсеналу класичної або народної лексики.

Класичний та народно-сценічний танець займають важливе місце в системі професійної хореографічної освіти. Вивчення класичного та народно-сценічного танцю потребує глибокого та всебічного підходу, використання різноманітних методів і методик, дотримання всіх принципів та правил побудови уроку. У сукупності з іншими спеціальними предметами класичний та народно-сценічний танець сприяють підготовці фахівців-хореографів та є одним з основних чинників збереження та розвитку вітчизняного хореографічного мистецтва.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, класичний танець, народно-сценічний танець, екзерсис, майбутній фахівець в галузі хореографічного мистецтва.

SIVOKON Yuriy Mykhailovych –

senior lecturer at the Department of Art Education at the
Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8493-7233>

e-mail: yrasivokon@ukr.net

PECHENENKO Maksym Valeriyovych –

Honored Artist of Ukraine, teacher at the Department of Art Education
of the Central Ukrainian State Volodymyr Vinnychenko University,

artistic director and chief choreographer
of the folk choreographic ensemble «Svitanok» (Kropivnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2041-6727>
e-mail: svit-tanok@ukr.net

THE RELATIONSHIP OF CLASSICAL AND FOLK DANCE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE FIELD OF CHOREOGRAPHIC ARTS

In the article, the authors consider the relationship between classical and folk dances in the professional training of future specialists in the field of choreographic art. One of the main conditions for the high-quality training of a choreographer in institutions of higher education is his mastery of the theoretical and methodological foundations of classical dance, because this discipline is the basis for further mastery of all other types of choreographic art: folk stage, ballroom, sports, modern and others.

According to the authors, the classical dance exercise is a polished, ideal and universal system of exercises and combinations, created in the process of long-term choreographic experience, all elements of which, after passing through natural selection, became part of the exercise, as really necessary exercises that most specifically and purposefully develop and they train the dancer's psychophysical apparatus.

The authors believe that mastering the dance technique of classical dance forms the basis of the expressiveness of movement, creates a plastic foundation, which in turn gives the dancer the opportunity to harmoniously develop his motor apparatus, subordinating training to the improvement of the plastic and artistic capabilities of the body, and the basis of the expressiveness of classical dance is movements borrowed from folk and household dances.

According to the authors, one of the most interesting aspects of the mutual art of synthesis is the combination of classical dance with folk dance. Ballet masters, borrowing movements, gestures, poses or individual elements of classical dance, complicate them, creatively interpret them, give them new forms and manners of performance, and some classical movements, in a more or less modified form, along with others, have again entered the vocabulary of folk stage dance.

The creative mutual enrichment of classical and folk dance expands the boundaries of plastic language, gives it multifacetedness, and in this process, not only the quantity, but also the quality, the stylistic conditioning of the transformation of the structural parts of this or that movement from the arsenal of classical or folk vocabulary plays a significant role.

Classical and folk stage dance occupy an important place in the system of professional choreographic education. The study of classical and folk stage dance requires a deep and comprehensive approach, the use of various methods and techniques, compliance with all the principles and rules of lesson construction. Together with other special subjects, classical and folk stage dance contribute to the training of choreographers and are one of the main factors in the preservation and development of domestic choreographic art.

Key words: *choreographic art, classical dance, folk stage dance, exercise, future specialist choreographer.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На початку XXI століття світ все більше усвідомлює позитивну роль танця в таких галузях, як охорона здоров'я, освіта молоді, арттерапія тощо. Специфіка хореографічного мистецтва полягає у його різнобічній дії на людину, що зумовлено природою танця як синтетичного виду мистецтва.

Хореографія вдосконалює тіло людини, впливає на розвиток уяви та емоційної сфери особистості, розвиває творче продуктивне мислення тощо і на сучасному етапі у вітчизняному та європейському науковому просторі актуалізуються проблеми розвитку хореографічного мистецтва та вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі розробка проблем хореографічного мистецтва здійснюється в історико-аналітичному, проблемно-теоретичному, фольклорноетнографічному та освітньо-методичному напрямках. Загальнотеоретичні основи професійної підготовки педагога-хореографа досліджувалися у працях Г. Березової, Л. Бондаренко, А. Ваганової, Є. Валукіна, С. Забрєдовського, Є. Зайцева, Р. Захарова та ін.

Концептуальні засади розвитку хореографічної освіти висвітлені у працях К. Василенка, В. Вронського, К. Голєйзовського, Ю. Григоровича,

Ю. Громова, Ф. Лопухова, І. Мойсєєва, І. Смірнова та ін.

Проблематика функціонування системи вищої хореографічної освіти досліджені у сучасних наукових розвідках Л. Андрощук, О. Касьянкової, Б. Колногузенка, Г. Ніколаї, О. Пархоменка, В. Похиленка, О. Ребрової, Ю. Ростовської, Т. Сердюк, Т. Філановської, Л. Цветкової та ін.

Мета статті – дослідити особливості взаємозв'язку класичного та народного танців у професійній підготовці майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Однією з основних умов якісної підготовки фахівця-хореографа у закладах вищої освіти є оволодіння ним теоретичними та методичними основами класичного танцю, бо саме ця дисципліна є базою для подальшого опанування усіма іншими видами хореографічного мистецтва: народно-сценічним, бальним, спортивним, сучасним та іншими.

Термін «класичний танець» з'явився в Україні в другій половині XIX століття. «Класика» (лат.) – зразковий, ідеальний, досконалий. Поступово цей термін почали вживати, витіснивши визначення, яке існувало раніше – «серйозний», «благородний», «академічний». В. Котов та Л. Одерій, спираючись на твердження відомого теоретика балету Л. Блока зауважують, що «класичний танець – це система художнього мислення, що оформляє виразність

рухів, властивих танцювальним проявам людини на різних стадіях культури [1, с. 25].

На думку дослідників, основними естетичними принципами класичного танцю є: 1. Апломб (рівновага) – як основний закон класичного танцю, перехід з одного стійкого стану в інший, з однієї пози – в іншу. Правильне розташування загального центру ваги. 2. Суворе дотримання в малюнку рухів вертикальних і горизонтальних ліній, збереження симетрії частин тіла, так звана «жива геометрія танцю» (за Л. Блоком). 3. Виворотність, гнучкість, наявність стрибка, сценічна зовнішність, гарні пропорції та лінії тіла – анатомічні основи класичного танцю. 4. Танець на пуантах. 5. Елегантний аристократичний стиль танцю [3].

Правила класичного танцю крім естетичної сторони містять в собі величезну користь для людського організму. Наприклад, *port de bras* – не тільки красивий рух, але й вправа, яка виробляє гарну поставу. Неприродні з буденної точки зору положення класичного танцю виявляються найзручнішими для виконання найскладніших технічних елементів.

Так, V позиція найбільш зручна як вихідне положення для виконання найважчих *developpes*, для збереження апломбу на напівпальцях і пальцях, а також для виконання всіх заносок. Теж можна сказати про позиції рук. Прийняті в класичному танці трохи зігнуті лікті – не тільки відгомін благородного стилю XVII–XVIII століття, а й умовний сигнал для «осаджування» лопаток [3].

III позиція рук не лише врівноважує тіло танцівника, але утворює як би повітряний «купол» над його головою, подовжує фігуру, надаючи їй схожість із спрямованим вгору собором. Втягнутий живіт, як і «схоплений» низ хребта, створюють елегантний аристократичний стиль танцю, необхідний для втілення казково-прекрасних персонажів класичних балетів. І в той же час ці м'язові зусилля дозволяють направити всю напругу до точки «золотого перетину», центру, з якого «виростають» всі рухи.

Можна говорити і про доцільність рівня працюючої ноги (носком в підлогу, на 25°, 45°, 90°) для виконання різних за характером рухів. У цьому випадку ми також бачимо приклади «живої геометрії»; виконуючи екзерсиси, виконавець постійно «малює» ногами, руками, корпусом різні геометричні фігури: дугу, пряму, коло, а також *arabesque*, *attitude*. Геометричність класичного танцю багато в чому обумовлена самим простором балетної сцени або залу, де танець будується по діагоналі, по прямій, по колу. Не дивно, що класичний танець часто називають рухомою графікою або рухомим живописом [3].

Класичний танець має ряд істотних ознак, які відрізняють його від інших видів танцювального мистецтва: – це завжди сценічний танець; – рухи цього танцю умовні; пуанти, виворотність, велика амплітуда рухів – весь арсенал класичного танцю слугує тому, щоб якомога далі відійти від побутової пластики; – вміст у ньому передається узагальнено, символічно [3].

Отже, екзерсис класичного танцю – відшліфована, ідеальна і універсальна система

вправ і комбінацій, створена в процесі тривалого хореографічного досвіду, усі елементи якого пройшовши природній відбір, увійшли до складу екзерсису, як дійсно необхідні вправи, які найбільш конкретно і цілеспрямовано розвивають і тренують психофізичний апарат танцівника [5].

На думку С. Васірук, екзерсис – це постійна і послідовна робота над кістковим і зв'язково-м'язовим апаратом і окрім того психологічне налаштування танцівника, яке у свою чергу сприяє розвитку вольових якостей, рухової пам'яті, ритмічності та музичності [2].

Засвоєння танцювальної техніки класичного танцю формує основи виразності руху, створює пластичний фундамент, який в свою чергу «дає можливість танцівнику гармонійно розвивати свій руховий апарат, підпорядковуючи навчання вдосконаленню пластично-художніх можливостей організму» [5, с. 45]. Основою виразності класичного танцю є рухи, запозичені з народних і побутових танців, а також пластика і завершеність форм античної скульптури. Усі елементи класичного танцю побудовані на біомеханічному принципі «виворотності ніг», який і створює його естетичну досконалість. Синтез елементів класичного екзерсису сприяє різноманітності побудови композиції танцю, а оволодіння цими елементами допомагає танцівнику підпорядкувати технічну майстерність створенню яскравого, глибокого художнього образу, враховуючи стиль і характер музичного твору.

Л. Цветкова, спираючись на думку А. Ваганової, вважає, що «присідання (*plié*) зустрічаються майже в кожному танцювальному *pas*, і тому йому необхідно приділити особливу увагу під час екзерсису» [5, с. 67]. Тільки добре розвинене *plié* робить рух м'яким і пластичним, розвиваючи м'язи, сухожилля і зв'язки. У виконанні цієї вправи приймають активну участь корпус, руки і голова. М'язи ніг розтягуються і скорочуються у повільному темпі, готуючи таким чином тіло танцівника до наступних випробувань, оскільки відбувається так званий процес розігріву. Серед різноманітних форм *battements* найважливішими елементами екзерсису є *battement tendu* і *battement tendu jeté*, оскільки саме вони виробляють правильну постановку ніг, виворотність і їх силу.

С. Васірук, спираючись на дослідження В. Костровицької та О. Пісарєва доводить, що одними з важливих елементів класичного екзерсису є *battement fondu* та група колових рухів *rond de jambe*. «*Battement fondu* – активно вводить в роботу опорну ногу, виробляє м'якість присідання, його пружність, необхідну для виконання стрибків, розвиває рухливість колінного і тазостегнового суглобів, зміцнює м'язи стегна, гомілки і стопи» [2, с. 5].

Обов'язковими елементами екзерсису є складні вправи на розвиток танцювального кроку, сили внутрішніх м'язів стегна і сухожилля: *battement relevé lent*, *battement développé*. Під час виконання цих вправ, що підтверджено нашим досвідом практичної роботи, особливо розвиваються м'язи, що виконують функції

згинання і розгинання, відведення і приведення стегна, а також тазостегновий суглоб і м'язи живота, виробляється уміння тримати ногу на висоті 90° і більше.

На думку С. Васірук, особливе місце в класичному екзерсисі займають вправи рук та їх різновиди, так звані *port-de-bras*. «*Port-de-bras* лежить в основі великої науки рук класичного танцю і тільки правильне знаходження свого місця для рук завершує художній образ танцівниці і надає повної гармонії танцю» [2, с. 7].

Для формування правильної постави рекомендуємо використовувати вправи, що тренують м'язи, які випрямляють хребет і м'язи черевного пресу. Особливе значення у формуванні постави відіграють такі елементи, як *demi plié*, *grand plié*, *battement fondu*, *battement relevé lent*, *battement développé*, *portde-bras*, стрибки. Для виправлення сутулості важливими є вправи на розвиток плечового суглобу і м'язів, які приводять в рух плечовий пояс, а також м'язів, що виконують вільні рухи верхніх кінцівок. Такими вправами є елементи пов'язані з постановкою корпусу, рук і голови (*port-de-bras*) [2].

Отже, підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що класичний танець – це система рухів, яка покликана зробити тіло людини дисциплінованим, рухливим та прекрасним, перетворює його на чуйний інструмент, який підкорюється волі балетмейстера та самого виконавця. Класичний танець розвивався з того часу, як балет став рівноправним жанром музичного театру, формувався шляхом довгого і ретельного відбору, відточування різних виразних рухів і положень людського тіла, вбирав у собі досягнення різних народних танців, пантоміми, мистецтва мімів та жонглерів тощо.

Класичний танець самостійно і безперервно розвивається, втілюючи багатовіковий досвід балетних шкіл усього світу. У ньому є все – досконалість форм, віртуозність обертань, витонченість жанрово- побутових образів, життєві фарби, ігрова виразність польотів та зупинок, стрибків та падінь. Класична хореографія виховує як танцюриста, так і глядача, закладаючи в людині естетичні основи моральності, духовності та краси, формує смаки та ціннісні орієнтації.

Спадщина класичного танцю важлива не тільки тому, що вона сама по собі цінна, є естетичною та абсолютною, але й вона багато в чому визначає пошуки нових шляхів та напрямів, слугуючи відправною точкою більшості сучасних танцювальних напрямків. Саме тому навчання танців, на переконання фахівців, має починатися саме з основ класичної хореографії [2].

Система класичного танцю формувалася протягом багатьох століть і увібрала в себе все тільки найнеобхідніше й найкорисніше. Класичний танець може підготувати людину до подальшого вивчення та засвоєння будь-якого напрямку танцювального мистецтва. Нові течії – це синтез хореографічної спадщини різних часів і народів минулих років. Мистецтво класичної хореографії постійно розвивається й видозмінюється, адже мова пластики, мова танцю, якою володіють провідні

художники, завжди привертатиме увагу й викликатиме захоплення у глядачів усього світу [2].

Класичний танець – це «канонізована система засобів виразності хореографічного мистецтва, заснована на принципі поетично узагальненого трактування сценічного образу; розкриття емоцій, думок та почуттів засобами пластики». [2, с. 8]. Загальна техніка, форма цієї системи формувалася протягом тривалого часу, відповідаючи вимогам певної доби та національним особливостям кожного народу. Неодмінними умовами класичного танцю є рухливість ніг, великий танцювальний крок, гнучкість, стійкість, обертання, легкий високий стрибок, вільне та пластичне володіння руками, чітка координація рухів, витривалість та сила.

В основі навчальної підготовки лежить система підготовчих вправ класичного танцю. Він вважається головним у процесі підготовки виконавців, що є цілком закономірним, оскільки класичний танець є єдиною всеосяжною системою виховання людського тіла, яка існує вже понад чотириста років. Екзерсиси, що ґрунтуються на класичному танці, давно довели право на перше місце в опануванні хореографічним мистецтвом і ця система є найбільш розробленою та продуманою [2].

Характерний танець у своєму нинішньому сценічному вигляді багато в чому тісно пов'язаний із класичним. Частина вправ характерного танцю народилася внаслідок запозичень та переробок тренажу класичного танцю. Це цілком природний процес, оскільки класичний танець, в свою чергу, створювався на основі елементів народного танцю. Характерний танець рясніє різними рухами, яких у класичному танці ми не зустрічаємо, але поряд з цим він запозичує деякі рухи з класики. Основна стилістична ознака характерного танцю полягає у зближенні його з конкретною дійсністю, з танцювальною народною творчістю, а технологічна – у великій свободі рук, корпусу та ніг, у виборі положень, поворотів тощо.

Цікавим є те, що застиглим класичним па в процесі обробки їх характерним танцем повертаються риси першоджерел. Так, в іспанському танці зміцнюється *pas de basque*, а *pas de bouree* використовується у багатьох народних танцях тощо. Це вкотре доводить, що в народний танець повертається те, що колись було з нього взято класичним танцем.

У народно-сценічному танці застосовуються ті ж самі позиції, як і у класичному танці, однак виконуються вони дещо інакше, а саме, менш виворотно, ніж у класиці. Позиції рук відповідають позиціям класичного танцю і основна частина заняття з народно-сценічного танцю це абетка класичного танцю.

Одним з найцікавіших аспектів взаємного мистецтва синтезу є поєднання класичного танцю з народним. Балетмейстери, запозичуючи рухи, жести, пози чи окремі елементи класичного танцю, ускладнюють їх, творчо осмислюють, надають їм нової форми та манери виконання і деякі класичні рухи в більш-менш зміненому вигляді разом з іншими знову увійшли в лексику народно-

сценічного танцю. Творче взаємозбагачення класичного та народного танцю розширює межі пластичної мови, надає їй багатоплановості і у цьому процесі значну роль відіграє не лише кількість, а і якість, стилістична обумовленість трансформації структурних частин того чи іншого руху з арсеналу класичної або народної лексики.

Народно-сценічний танець залишається своєрідним різновидом народного танцю з ускладненою лексикою та досить складною позиційно-архітектонічною побудовою і безперечно, класичний балет впливає на його розвиток. Наприклад, у багатьох творах П. Вірського відчуваємо філігранний сплав елементів класичного та народного танцю. Саме в цьому виявляється стиль творчості видатного майстра. П. Вірський користувався обома хореографічними мовами і у його постановках народних танців ми відчуваємо «класичний балет», ансамблі у кращих балетних спектаклях, побудованих на органічному сплаві класичної та народної хореографії.

Завдяки самобутньому таланту хореографів В. Авраменка, М. Боярчикова, К. Василенка, М. Вантуха, О. Гомона, В. Дебелого, А. Кривохижі, П. Вірського, В. Верховинця, Г. Клокова, Д. Ластівки, Р. Малиновського, В. Петрика, В. Похиленка, М. Суслікова, Я. Чуперчука, народний танець розвинувся як народно-сценічне мистецтво, увібравши академізм народної хореографії.

Сучасний рівень розвитку народно-сценічного танцю потребує підготовки висококваліфікованих технічних виконавців, які досконало володіють своїм тілом, мають достатній запас акторської майстерності, можуть у чіткій пластичній формі передати національні особливості танців різних народів. Вирішальну роль у вихованні в артистів згаданих якостей відіграє методично розроблена й глибоко продумана система тренування. У народно-сценічному танці з'являються нові прийоми, на зміну одним рухам приходять інші, тобто відбувається закономірний поступовий прогрес. Сьогодні народно-сценічний танець вимагає від виконавця максимальної виразності всіх частин тіла: гнучкості та рухливості корпусу, чіткості й краси малюнка рук, свободи та природних положень голови, еластичності й гостроти рухів ніг, тому значне місце під час тренувань займають класичні вправи, які, крім тренування ніг, допомагають найповнішому розвитку всього тіла танцівника.

Заняття з народно-сценічного танцю розпочинається з екзерсису, який спочатку виконується з окремих елементів, а далі складається з навчальних комбінацій. Так, під екзерсисом ми розуміємо відточено, досконалу, уніфіковану систему вправ та комбінацій, що створена в процесі систематичного хореографічного досвіду. Екзерсис народно-сценічного танцю створений на основі екзерсису класичного танцю. Однак, вправи мають деякі відмінності, як у виконанні так і в значенні. Вправи екзерсису народно-сценічного танцю досить часто використовують акцентовані, різкі рліє, спостерігаються невиворітні позиції ніг, а також рухи, що передають заворот коліна і стопи в

невиворітне положення. Більш того, до екзерсису народно-сценічного танцю належать вправи, які характеризують окремих танець [4, с. 128].

На основі аналізу науково-методичної літератури встановлено, що до екзерсису народно-сценічного танцю належать такі вправи, як присідання, вправи на розвиток рухливості ступні, маленькі кидки, колові рухи ногою по підлозі або в повітрі, каблучні вправи, низькі і високі розвороти ніг, дробні вистукування, вправи з ненапруженою ступнею, підготовка до «вирьовочки», игзаги (змійка), відкривання ноги на 90°, великі кидки тощо [4].

Народно-сценічний танець, як самостійна дисципліна, утвердився в 60-х роках ХХ століття, а система вправ народно-сценічного танцю була створена на основі класичної хореографії та французької термінології. Зазначимо, що кожна вправа екзерсису народно-сценічного танцю передбачає: по-перше, зміцнення опорно-рухового та м'язового апарату танцівника; по-друге, розвиває та вдосконалює технічні навички майбутніх фахівців хореографів; по-третє, знайомить з манерою та характером виконання рухів танців народів світу [4].

Рухи народного танцю, підкріплені виконавською технікою класичного танцю, набувають віртуозності, пластичності, сили, шляхетності, образності, характерності, художньої виразності, тому всі жанри хореографії користуються тією чи іншою мірою виконавською технікою класичного танцю, що допомагає їм досягти більш високого та вдосконаленого рівня.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, підсумовуючи зазначимо, що класичний та народно-сценічний танець займають важливе місце в системі професійної хореографічної освіти. Вивчення класичного та народно-сценічного танцю потребує глибокого та всебічного підходу, використання різноманітних методів і методик, дотримання всіх принципів та правил побудови уроку. У сукупності з іншими спеціальними предметами класичний та народно-сценічний танець сприяють підготовці фахівців-хореографів та є одним з основних чинників збереження та розвитку вітчизняного хореографічного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Блок Л. Д. Классический танец: История и современность. Харьков, 1987. 556 с.
2. Васірук С. О. Класичний екзерсис як засіб формування професійних навичок майбутніх фахівців-хореографів.
URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5460/1/Кл.екзерсис%20як%20засіб%20формування%20проф.нав%20ичок.pdf>
3. Котов В., Одерій Л. Теорія і методика класичного танцю: методичні рекомендації до курсу «Практикум класичного танцю» для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізації «Хореографія». Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 58 с. URL: kotov-v.-g.-oderij-l.-ue.-teoriya-i-metodyka-klasichnogo-tancyu.pdf (kmaecm.edu.ua)
4. Ткаченко І. Технічна та методична збірна екзерсису народно-сценічного танцю в процесі фахової

підготовки. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2020. Вип. 1 (3). ч. 2. С.127–134.

5. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К: Альтерпрес, 2007. 324 с.

REFERENCES

1. Blok, L. D. (1987). *Klassicheskiy tanets: Istoriya i sovremennost'*. [Classical dance: History and modernity]. Kharkiv. [in Ukrainian]

2. Vasiruk, S. O. (2020). *Klasychnyy ekzersys yak zasib formuvannya profesiynykh navychok maybutnikh fakhivtsiv-khoreografov*. [Classical exercise as a means of forming professional skills of future choreographers]. Kyiv. [in Ukrainian]

3. Kotov, V., Oderiy, L. (2021). *Teoriya i metodyka klasychnoho tantsyu: metodychni rekomendatsiyi do kursu «Praktykum klasychnoho tantsyu» dlya zdobuvachiv bakalavrs'koho rivnya vyshchoyi osvity, spetsial'nosti 013 Pochatkova osvita, spetsializatsiyi «Khoreohrafiya»*. [Theory and technique of classical dance: methodological recommendations for the course «Practicum of classical dance» for applicants of the bachelor's level of higher education, specialty 013 Primary education, specialization «Choreography»]. Slavyansk. [in Ukrainian]

4. Tkachenko, I. (2020). *Tekhnichna ta metodychna zistavna ekzersysu narodno-stsenichnogo tantsyu v protsesi fakhovoyi pidhotovky*. [Technical and methodical comparative exercise of folk stage dance in the process of professional training]. Kyiv. [in Ukrainian]

5. Tsvyetskova, L. YU. (2007). *Metodyka vykladannya klasychnoho tantsyu*. [Methodology of teaching classical dance]. Kyiv. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович – старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

ПЕЧЕНЕНКО Максим Валерійович – Заслужений діяч мистецтв України, викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, художній керівник та головний балетмейстер народного хореографічного ансамблю «Світанок» (м. Кропивницький).

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SIVOKON Yuriy Mykhailovych – senior lecturer at the Department of Art Education at the Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State University.

Scientific interests: professional training of future choreographers.

PECHENENKO Maksym Valeriyovych – Honored Artist of Ukraine, teacher at the Department of Art Education of the Central Ukrainian State Volodymyr Vynnychenko University, artistic director and chief choreographer of the folk choreographic ensemble «Svitanok» (Kropivnytskyi).

Scientific interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 11.07.2023 р.

УДК 78.071:37.016

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-279-285

СИМАКОВА Світлана Ігорівна –

аспірантка кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8173-3625>

e-mail: svitlana.simakova@outlook.com

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті здійснено аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення. Особливу увагу зосереджено на дослідженні систем професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у країнах Європи, зокрема, у Республіці Польща, Німеччині, Франції, Великій Британії, Фінляндії та Швеції. Висвітлено специфічні особливості та пріоритетні напрями професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у країнах Європи. Розкрито вплив систем професійної підготовки на формування особистості майбутніх фахівців музичного мистецтва та створення сприятливих умов для їх професійного розвитку. На основі здійсненого аналізу з'ясовано, що спільною рисою системи вищої освіти у європейських країнах є не лише орієнтація на підготовку висококваліфікованого фахівця, а передусім формування гармонійної особистості, яка поряд з ґрунтовними фаховими знаннями демонструє творчий підхід та прагнення до безперервного професійного зростання. Разом із тим, виявлено, що значною спільною характеристикою музично-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти у країнах Європи є тісний взаємозв'язок між теорією та практикою. Цей взаємозв'язок виявляється у взаємодії з освітніми та культурно-мистецькими установами, що створює сприятливе освітньо-розвивальне середовище для професійної підготовки педагогів-музикантів. Встановлено, що провідною тенденцією у європейських країнах є збільшення обсягу самостійної роботи та скорочення кількості лекційних годин, що виявляється у сучасних підходах до навчання. Крім того, з'ясовано, що майбутні фахівці музичного мистецтва мають право обирати індивідуальну траєкторію навчання, що забезпечує реалізацію їх творчих здібностей і потенційних можливостей, відповідає особистим і професійним потребам та інтересам. Вагоме значення у європейській практиці професійної підготовки відводиться педагогічному супроводу, що включає надання індивідуальної підтримки та допомоги здобувачам у визначенні освітніх і професійних цілей, виборі оптимальних стратегій досягнення успіху в навчанні, оцінюванні власних досягнень та перспектив подальшої діяльності.